

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 6/2011-114

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2011 v pléne zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti P. K., V., Mgr. D. I., V., J. Z., V., a V. Z., V., zastúpených advokátom JUDr. P. Š., Advokátska kancelária, B., za účasti Ľ. T., V., Z. H., V., A. J., V., S. Š., V., a S. P., V., zastúpených advokátom JUDr. J. M., Advokátska kancelária, L., vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb do obecného zastupiteľstva a volieb starostu obce Vyšná Boca konaných 27. novembra 2010 takto

r o z h o d o l :

Voľby starostu obce Vyšná Boca a voľby poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Vyšná Boca konané 27. novembra 2010 **v y h l a s u j e z a n e p l a t n é .**

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2010 doručená sťažnosť P. K., V., Mgr. D. I., V., J. Z., V., a V. Z., V. (ďalej len „sťažovatelia“), za účasti Ľ. T., V. (ďalej len „zvolená starostka“), Z. H., V., A. J., V., S. Š., V., a S. P., V. (ďalej len „zvolení poslanci“), podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb do obecného zastupiteľstva a volieb starostu obce Vyšná Boca (ďalej len „obec“) konaných 27. novembra 2010.

Zo sťažnosti, z jej príloh a vyžiadanej volebnej dokumentácie zhodne vyplýva, že vo voľbách starostu obce konaných 27. novembra 2010 získala zvolená starostka zo 114 platných hlasov 75 hlasov, kým jej protikandidát, sťažovateľ P. K., získal zvyšných 39 hlasov. Vo voľbách poslancov obecného zastupiteľstva získala zo 112 platných hlasov kandidátka Z. H. 77 hlasov, kandidát M. K. 67 hlasov, kandidát A. J. 66 hlasov, kandidát S. Š. 59 hlasov, kandidátka S. P. 50 hlasov, kandidát P. K. 47 hlasov, kandidát D. I. 41 hlasov, kandidát J. Z. 40 hlasov, kandidátka V. Z. 38 hlasov a kandidát M. P. 31 hlasov. Na základe toho boli za poslancov obecného zastupiteľstva zvolení Z. H., M. K., A. J., S. Š. a S. P.

1. Sťažovatelia v podanej sťažnosti v prvom rade poukázali na skutočnosť, že *„počet obyvateľov obce Vyšná Boca postupne od roku 1970 klesá. Príčinou je predovšetkým zloženie obyvateľov (vyššieho veku), nedostatok pracovných príležitostí v obci nedostatočné dopravné spojenie, v minulosti dlhotrvajúca stavebná uzávera.“*. Zdôraznili, že *„podľa údajov Štatistického úradu SR bolo ku dňu volieb do orgánov Vyšších územných celkov konaných dňa 26.11.2005 v obci 95 oprávnených voličov, ku dňu volieb do orgánov samosprávy obcí konaných dňa 02.12.2006 bolo v obci 97 oprávnených voličov, ku dňu volieb do orgánov Vyšších územných celkov, konaných dňa 14.11.2009 bolo v obci 79 oprávnených voličov, ku dňu volieb do NRSR, 11. 06. 2010 bolo v obci zapísaných 75 oprávnených voličov, ku dňu konania referenda konaného dňa 18. 09. 2010 bolo v obci 71*

oprávnených voličov. Napriek všeobecne nepriaznivému vývoju populácie v obci Vyšná Boca sa počas volieb do orgánov samosprávy v roku 2010 zvýšil počet obyvateľov, ktorí sú prihlásení v obci na trvalý pobyt a to takmer o viac ako 50 %“. Konkrétne v tejto súvislosti sťažovatelia uviedli, že „v deň konania volieb do orgánov samosprávy obcí 2010 bolo k trvalému pobytu v obci Vyšná Boca prihlásených 123 oprávnených voličov...“.

Sťažovatelia zastávajú názor, že „voľby do orgánov samosprávy obce Vyšná Boca konané dňa 27. 11. 2010 sú neústavné, predovšetkým z dôvodu, že výsledok týchto volieb bol ovplyvnený výrazným nárastom počtu oprávnených voličov o cca 55,7% v krátkom časovom úseku pred dňom konania volieb (cca 30 dní, možno aj menej). O zložení orgánov obce tak nerozhodli občania, trvale sa zdržujúci v obci, ktorých sa rozhodnutia orgánov obce dotýkajú bezprostredne a najviac ovplyvňujú ich každodenný život. O zložení orgánov obce rozhodli predovšetkým tí ‚obyvatelia‘ obce, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt v obci len pár dní pred dňom konania volieb. Navrhovatelia sú toho názoru, že títo sa pár dní po konaní volieb z trvalého pobytu v obci odhlásia, teda prihlásia na trvalý pobyt v tej obci, v ktorej sa reálne zdržujú.

Motiváciou novo prihlásených občanov bol podľa doterajších indícií získaných navrhovateľmi zrejme príslub rôznych výhod, ktoré môžu títo získať, ak budú voliť doterajšiu starostku obce... a odporcov 2) až 6) za poslancov do miestneho zastupiteľstva. Títo občania nemali skutočný záujem na naplnení účelu a funkcie volieb do orgánov samosprávy obcí tak, ako vyplývajú z príslušných ustanovení ústavy. Navrhovatelia majú za to, že sa jedná o porušenie slobody volieb, ak voliči volia predovšetkým pod príslubom rôznych výhod nie malej hodnoty. Volebné právo novoprihlásených občanov nebolo slobodné, nakoľko sa zúčastnili volieb iba pre príslub rôznych výhod, ktoré im budú poskytnuté iba v prípade volebného víťazstva vopred určených osôb. Čísla osôb, ktoré majú krúžkovať dostali títo voliči na vopred pripravenom osobitnom papieri.“.

Vo voľbách do orgánov samosprávy obce neboli podľa sťažovateľov „dodržané demokratické princípy a pravidlá slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti. O výsledku volieb rozhodli predovšetkým tí voliči, ktorí sa v období bezprostredne predchádzajúcejmu dňu volieb prihlásili na trvalý pobyt. Občania, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca, sa však nikdy reálne zo svojho predošlého

trvalého pobytu neodťahovali... Prihlásenie sa na trvalý pobyt bolo iba formálne, bez úmyslu prihlásených osôb trvale sa zdržiavať na území obce a podieľať sa na jej rozvoji. Svojim konaním týchto 44 osôb znemožnilo a výrazne obmedzilo ‚pôvodným‘ obyvateľom obce, majúcich trvalý pobyt v obci minimálne v trvaní viac ako 4 roky, slobodnou voľbou vybrať si svojich zástupcov do orgánov samosprávy. ‚Pôvodným‘ 79 obyvateľom obce bolo prihlásením 44 osôb v období krátko pred dňom konania volieb znemožnené také kreovanie obecného zastupiteľstva, ktorého zloženie by reprezentovalo záujmy a názory všetkých občanov Vyšnej Boce. Navrhovateľa 1) delili od zvolenia za poslanca obecného zastupiteľstva 4 hlasy.

Legality kreovania orgánov samosprávy obcí navrhovatelia nespochybňujú. Podali síce podnet na preverenie, či boli dodržané príslušné ustanovenia zákona o pobyte občanov, samotný výsledok kontroly však už nič nezmení na tom, že majú vážne výhrady k legitimitě zvolených zástupcov...“.

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o podanej sťažnosti takto rozhodol:

„Ústavný súd Slovenskej republiky voľby starostu obce Vyšná Boca a voľby poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Vyšná Boca konané 27. novembra 2010 vyhlasuje za neplatné.“

2. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov potom, čo nezistil dôvody na jej odmietnutie, uznesením č. k. PL. ÚS 6/2011-14 zo 4. januára 2011 prijal na ďalšie konanie.

3. Ústavnému súdu bolo 5. januára 2011 bez vyžiadania doručené podanie zvolenej starostky označené ako „Vyjadrenie“, v ktorom proti podanej sťažnosti argumentovala tvrdením, že sťažovatelia „neoznačili vo svojej sťažnosti jediný dôkaz, pričom celá sťažnosť je založená len na neopodstatnených a nepodložených tvrdeniach a konštrukciách...“. K prihlasovaniu sa fyzických osôb na trvalý pobyt v obci bezprostredne pred voľbami zdôraznila, že v prípade splnenia podmienok ustanovených zákonom č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o hlásení pobytu“) „obec je povinná bez akýchkoľvek ďalších podmienok zaevidovať občana na trvalý pobyt“. Ďalej k tomu uviedla, že „obec Vyšná Boca pri evidencii občanov na trvalý pobyt postupovala vždy len v zmysle

ZHPO. *Odporkyňa nikdy nijakým spôsobom sama, ani prostredníctvom iných osôb, aktívne neorganizovala prihlasovanie žiadnych osôb na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca, ani nemotivovala žiadne osoby k prihláseniu sa na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca a nikdy im za to nesľúbila, ani neposkytla nijakú protihodnotu.*“.

Zvolená starostka tiež podotkla, že *„ku dňu podania tohto vyjadrenia nemá... žiadnu vedomosť o tom, že by akýkoľvek občan po voľbách zrušil svoj trvalý pobyt v obci Vyšná Boca“*. Podľa jej názoru sťažovatelia *„nijakým spôsobom nepreukázali v súvislosti s konaním volieb akékoľvek porušenie zákona alebo Ústavy SR, zároveň nijakým spôsobom nepreukázali príčinnú súvislosť medzi výsledkami volieb a zaevidovaním nových obyvateľov obce Vyšná Boca na trvalý pobyt. Keďže odporkyňa dosiahla takmer dvojnásobný počet hlasov, ako navrhovateľ v I. rade, je nepochybné, že nie je splnená ani... podmienka, týkajúca sa takej intenzity zásahov, ktorá by bola spôsobilá ovplyvniť celkový výsledok volieb.“*. Zvolená starostka preto navrhla sťažnosť v časti namietajúcej neústavnosť volieb starostu obce zamietnuť.

4. Na základe výzvy na doplnenie podania z 5. januára 2011 doručil právny zástupca sťažovateľov 19. januára 2011 ústavnému súdu podanie označené ako *„Doplnenie a upresnenie návrhu...“*, v ktorom na preukázanie tvrdení obsiahnutých v sťažnosti boli navrhnuté výsluchy označených svedkov – osôb, ktoré sa na trvalý pobyt v obci prihlásili v období bezprostredne pred voľbami, ako aj výsluch zamestnankyne obce evidujúcej pobyt v obci. Prílohami podania boli aj listinné dôkazy (elektronické výpisy z katastra nehnuteľností, Registrom obyvateľov Slovenskej republiky poskytnuté hromadné údaje týkajúce sa obyvateľov obce, trestné oznámenie adresované Okresnej prokuratúre Liptovský Mikuláš), z ktorých má podľa sťažovateľov vyplývať účelovosť prihlasovania sa niektorých obyvateľov obce na trvalý pobyt. Na podklade týchto príloh sťažovatelia ponechali na uvážení súdu, *„z akých dôvodov sa manžel (J. T.), syn (T. T.) a dcéra (K. T.) odporkyne I) prihlásili na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca dňa 18.11.2010, teda 9 dní pred dňom konania volieb, keď manželka a matka má trvalý pobyt na uvedenej nehnuteľnosti od 10.01.2005. Ponechávame na uvážení súd, po vykonaní dokazovania, z akých dôvodov sa sestra povinnej (K. Š.) spolu s manželom (J. Š.) a dcérou (L. Š.) prihlásili na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca dňa 19.11.2010, teda 8 dní pred dňom konania volieb, keď ich syn*

(M. Š.) sa prihlásil už dňa 15.11.2010, teda 12 dní pred dňom konania volieb. Ponechávame na uvážení súdu, po vykonaní dokazovania, z akých dôvodov sa sestra povinnej (Z. F.) spolu so synom (R. F.) prihlásili na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca dňa 22.11.2010, teda 5 dní pred dňom konania volieb, keď jej manžel spolu s ďalším ešte neplnoletým potomkom si trvalý pobyt ponechal na pôvodnom mieste.“.

V podaní sťažovateľa prostredníctvom právneho zástupcu ďalej poukazovali na to, „že niektoré z osôb, ktoré sa zúčastnili volieb, boli síce zapísané v zozname voličov do orgánov samosprávy obce Vyšná Boca dňa 27.11.2010, no neboli v čase konania volieb prihlásené na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca, teda neboli oprávnené voliť v obci Vyšná Boca, resp. mohli sa zúčastniť aj volieb do orgánov samosprávy obce kde majú (mali) trvalý pobyt predtým. Preto sťažovatelia navrhujú vyžiadať si a porovnať záznam oprávnených voličov so zoznamom obyvateľov prihlásených na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca.“.

Vo vzťahu ku skôr tvrdenému prísľubu výhod pre obyvateľov obce, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt v obci bezprostredne pred voľbami, sťažovatelia uviedli, že „motivácia či pohnútky vyššie označených osôb prihlásiť sa na trvalý pobyt v obci Vyšná Boca v mesiaci konania volieb a aj sa zúčastniť na voľbách do orgánov samosprávy obcí..., spočíva v ich vnútornom, psychickom stave k veci, ktoré je ale potrebné vnímať v širších súvislostiach. Nedisponujeme priamymi listinnými či inými hmatateľnými dôkazmi, ktorými by bolo možné preukázať nami tvrdené ‚kupovanie‘. Bude záležať na morálnych vlastnostiach jednotlivých svedkov, či budú hovoriť pravdu a nič nezamlčovať o ich motivácii zúčastniť sa volieb. Ako vonkajšie znaky, pozorovateľné a overiteľné uvádzame predovšetkým hromadný nárast počtu obyvateľov a tiež 100% volebnú účasť týchto občanov.

Je nám ťažké uviesť, čo viedlo podnikateľov z T., B. či L. a L., ktorí vykonávajú podnikateľskú činnosť či už ako živnostníci či prostredníctvom právnických osôb, aby v mesiac volieb zmenili adresu svojho trvalého bydliska, pritom miesto či sídlo podnikania, sídlo prevádzkarní zmenené nebolo.

Je nám ťažké uviesť, čo viedlo osoby vyššieho veku, aby sa prihlásili na trvalý pobyt do nehnuteľností, ktoré využívajú na rekreáciu, keď ich tu od volieb s výnimkou vianočných a novoročných sviatkov nebolo vídať.

Je nám ťažké uviesť, čo viedlo viaceré osoby, ktoré majú vo Vyšnej Boci nehnuteľnosť, využívanú predovšetkým na rekreáciu a oddych počas víkendov či voľných dní, aby si do týchto svojich nehnuteľností nahlásili na trvalý pobyt krátko pred voľbami, keď ich tu od volieb, s výnimkou vianočných a novoročných sviatkov nebolo vídať.“.

5. Na základe doručenia sťažnosti i uznesenia o jej prijatí na ďalšie konanie zvolení poslanci doručili ústavnému súdu 1. februára 2011 prostredníctvom svojho zvoleného právneho zástupcu JUDr. J. M. vyjadrenie, v ktorom namietli neopodstatnenosť sťažnosti sťažovateľov, pretože táto „*smeruje len proti štyrom zvoleným kandidátom. Sťažnosť sa však týka aj ústavných politických práv M. K., bytom V., ktorý by bol v prípade vyhovenia sťažnosti pozbavený prístupu k volenej funkcii poslanca obecného zastupiteľstva, a to v konaní, v ktorom mu bola odňatá možnosť konať.*

...

Sťažnosť, ktorou sa sťažovatelia domáhajú vyhlásenia volieb poslancov obecného zastupiteľstva za neplatné, nesmeruje proti všetkým pasívne legitimovaným subjektom...“.

Vo vzťahu k ostatným sťažnostným námietkam sa zvolení poslanci stotožnili s tvrdeniami uvedenými vo vyjadrení zvolenej starostky, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 5. januára 2011. Podľa ich názoru sťažovatelia „*ničím nepreukázali, dokonca ani netvrdia, že pri prihlasovaní obyvateľov k trvalému pobytu v obci bol porušený zákon a ktorý. Naopak, k porušeniu zákona a tým aj k spochybneniu výsledku volieb do orgánov miestnej samosprávy, by došlo v prípade, ak by v obci Vyšná Boca neboli zaevidovaní k trvalému pobytu a do zoznamu voličov zapísaní občania, ktorí pre prihlásenia k trvalému pobytu splnili všetky zákonom stanovené podmienky.*

Nepravdivé sú tvrdenia sťažovateľov o organizovaní aktivít smerujúcich k prihlasovaniu osôb na trvalý pobyt v obci, ako aj o motivovaní týchto osôb prisľúbením materiálnej výhody nemalej hodnoty v prípade zvolenia. K tvrdeniu sťažovateľov, že čísla osôb, ktoré majú krúžkovať, dostali voliči na vopred pripravenom osobitnom papieri sa odporcovia nevedia vyjadriť, pretože o existencii takéhoto papiera nemajú vedomosť a sťažovatelia neuvádzajú, o aký papier sa má jednať, kto na ňom napísal údaje, aké údaje, kedy mal byť napísaný, kým a pod. ...

Skutočnosť, že sťažnosť nie je podložená faktami a sú v nej uvádzané nepravdivé údaje, je dokazovaná napr. aj tým, že sťažovatelia v bode III. ich sťažnosti tvrdia, že niektorí kandidáti na volené funkcie sa preukázateľne priamo podieľali na prihlasovaní obyvateľov k trvalému pobytu, čo má byť údajne preukázané tým, že budova súpisné číslo 262 je vo vlastníctve odporcu v 3. rade A. J. Z výpisu z listu vlastníctva 385 pre katastrálne územie a obec Vyšná Boca je dokázané, že budova súpisné číslo 262 je desať rokov vo vlastníctve E. C., nie odporcu v 3. rade.“.

Zvolení poslanci na základe uvedeného navrhli, aby ústavný súd sťažnosť v časti namietajúcej neústavnosť volieb do obecného zastupiteľstva zamietol.

6. Ústavný súd 10. februára 2011 v priestoroch obecného úradu v obci vypočul v predmetnej veci svedkov: R. F., L. N., K. T., B. B., Y. S., P. J., J. L., P. S. a G. P. Prítomní boli aj sťažovatelia, zvolená starostka a ich právni zástupcovia.

Svedok R. F., prihlásený na trvalý pobyt v obci 22. novembra 2010, vo svojej výpovedi uviedol, že je nezamestnaný a na trvalý pobyt v obci sa prihlásil dobrovoľne, pretože v nej vyrastal, má tam rodinu a záleží mu na rozvoji obce. Uviedol, že zvolená starostka je sestrou jeho matky. V obci býva „v zrekonštruovanom rodinnom dome, ktorý je vo vlastníctve mojej mamy Z. F., resp. v spoluvlastníctve našej rodiny“. Na otázku právneho zástupcu sťažovateľov uviedol, že celý dom užíva sám a sám tam aj býva. Na trvalý pobyt v dome sa prihlásila aj jeho matka, pričom súhlas na prihlásenie trvalého pobytu dostal od matky. Na otázku právneho zástupcu zvolenej starostky uviedol, že jeho matka býva s ním. Následne potvrdil, že v predmetnej budove býva aj pán Š. a Š. L. Budova, v ktorej sa prihlásil na trvalý pobyt, je penziónom, ktorý má časť pre poskytovanie ubytovacích služieb a súkromnú časť. Osoby prihlásené na trvalý pobyt na súpisnom čísle 68 obývajú aj priestory, ktoré inak slúžia na ubytovanie v rámci služieb. V budove niet priestorov, ktoré neslúžia na ubytovanie, ale iba vlastníkom.

K výpovedi svedka R. F. sa vyjadrila zvolená starostka tak, že budova so súp. číslom 68 je „náš rodičovský rodinný dom, rozdelený na dve časti, jedna časť pre rodinných príslušníkov, ďalšia časť je obývaná podľa potreby, tzn. 3 miestnosti slúžiace pre mňa a

mojich príbuzných a 4 obytné miestnosti s príslušenstvom slúžiace na poskytovanie ubytovacích služieb. Nejedná sa o penzión, ubytovávame tam hostí, keď je to možné, podľa záujmu a potreby. Neposkytujú sa tam stravovacie služby, je to klasický dom... V liste vlastníctva je napísaný na mňa, ale máme podpísanú zmluvu, že patrí aj mojim sestram a rodičia v ňom majú doživotné právo bývania. Ak je väčší záujem o ubytovanie, pružne to riešime tak, že moji príbuzní sa prechodne ubytujú u mňa alebo iných príbuzných.“

Svedkyňa L. N., prihlásená na trvalý pobyt 22. novembra 2010 v budove so súp. číslom 66, uviedla, že v obci už tri roky pracuje aj býva, nechystá sa odtiaľ odísť, domov (do N. k sestre) chodíva len trikrát do roka, mieni tu trvalo žiť a nechystá sa meniť prácu. Má tu priateľa a chcela voliť v mieste, kde žije. Na hlásenie trvalého pobytu mala súhlas „matky môjho priateľa“, ktorým je T. T. Potvrdila, že jeho matka je vlastníčkou domu so súpisným číslom 66. Na prihlásenie trvalého pobytu nemala písomný súhlas, hlásenie realizovala osobne a „bola pri tom so mnou majiteľka domu, do ktorého som sa prihlásila“. Spolu so svedkyňou sa do predmetnej budovy prihlásili aj T. T., J. T. a K. T., ktorí tam stále bývajú. Súčasne tam býva aj L. T. V budove, v ktorej býva, sú „hore... tri izby, dolu je veľká izba a kuchyňa, zdržiavame sa všetci všade, majitelia majú vlastnú spálňu, ja s priateľom máme vlastnú izbu a jeho sestra tiež“. Svedkyňa je zamestnaná „v H., pracujem tu v chate B.“

Svedkyňa K. T., prihlásená na trvalý pobyt v obci 18. novembra 2010 v budove so súpisným číslom 66, uviedla, že krátko pred voľbami sa prihlásila na trvalý pobyt, „lebo som tu chcela voliť, mám tu rodičov, nechcem sa už odtiaľ sťahovať“. Jej matkou je zvolená starostka vlastníaca a bývajúca v dome, kde sa svedkyňa prihlásila na trvalý pobyt. Svedkyňa pracuje v L. a predtým bývala v N. Vo Vyšnej Boci nikdy predtým nebola prihlásená na trvalý pobyt.

Svedkyňa B. B., prihlásená na trvalý pobyt v obci 18. novembra 2010 v budove so súpisným číslom 262, uviedla, že v obci žije „už rok, mám tu priateľa, študujem cestový ruch, máme spoločný záujem spoločne tu žiť...“. Budova, v ktorej býva, je penziónom, ktorý má desať obytných miestností „a z toho 8 slúži na ubytovanie hostí. Dve miestnosti sú pre rodinu, neslúžia pre hostí.“. Spolu s priateľom obýva „tie dve miestnosti, ktoré sa

komerčne nevyužívajú“. V predmetnej budove býva „*spolu s rodinou. Prihlásení tam nie sú, ale fakticky sa tam zdržiavajú.*“ Svedkyňa študuje v B. a zároveň je zamestnaná „*v hoteli vo Z., kde mi plynie výpovedná lehota*“. V období novembra a decembra chodí do práce päťkrát do týždňa, cesta do práce jej trvá približne hodinu a pol až dve hodiny, „*niekedy môžem ostať v hoteli prespať, ak je veľa práce*“.

Svedkyňa Y. S., prihlásená na trvalý pobyt v obci 15. novembra 2010 v budove so súpisným číslom 36, ako dôvod prihlásenia na trvalý pobyt uviedla, že jej „*zať s dcérou obnovil starorodičovský dom, vždy sa mi tu páčilo, veľa času tu trávim, chcela som urobiť zadosť pre obec*“. Okrem zdržiavania sa na adrese trvalého pobytu „*chodím aj k dcére do M. a bola som v N.*“. Vlastníkmi budovy, v ktorej je prihlásená na trvalý pobyt, je jej dcéra a zať. Pri prihlasovaní sa na trvalý pobyt „*obec odo mňa nežiadala nič*“ a v rovnakom čase sa do budovy prihlásila aj zaťova matka a dcéra so zaťom, ktorí sa tam stále zdržiavajú. V L. vlastní veľký rodinný dom spolu so švagrinou, pričom „*víkendy a voľné chvíle sme tu a ostatné sme v M.*“. Po voľbách do orgánov samosprávy obcí hneď 28. novembra 2010 odcestovala do N. a „*zhruba pred dvoma týždňami som sa vrátila*“. Na trvalý pobyt sa prihlasovala spolu s dcérou a zaťom.

Svedok P. J., prihlásený na trvalý pobyt v obci 12. novembra 2010 v budove so súpisným číslom 309, uviedol, že sa pohybuje „*v tejto lokalite dlhší čas, bolo to moje slobodné rozhodnutie prihlásiť sa k trvalému pobytu*“. Objekt, v ktorom je prihlásený na trvalý pobyt, je rekreačná chata vo vlastníctve rodičov jeho manželky. Sú v nej však „*plnohodnotné podmienky na bývanie*“. Spolu s ním sa do budovy prihlásili aj „*manželka, švagriná a jej priateľ*“. Predchádzajúci trvalý pobyt mal v Z. Predtým nemal v objekte trvalý pobyt nikto. V súčasnej dobe sa v budove nezdržiavajú trvale, ale väčšinu času. Všetci sú zamestnaní v L. Svedok má s manželkou dve deti, ktoré s nimi bývajú, jedno chodí do školy do Z., druhé ešte nie je školopovinné. Deti majú aj švagrovci. Na trvalý pobyt sa prihlasovali na obecnom úrade osobne, svedok „*nezisťoval*“, ako sa pri prihlasovaní trvalého pobytu preukazovalo vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti.

Svedok J. L., prihlásený na trvalý pobyt v obci 24. novembra 2010 v budove so súpisným číslom 259, uviedol, že je dôchodca a pracuje „*na synovej chate pod Č.*“ ako

chatár, obýva tam správcovský byt. V obci býva už tretí rok, mal v nej „*prechodné bydlisko asi dva roky, kvôli poplatkom, napr. za odpad a pod. V H., kde som mal dovtedy trvalé bydlisko, som bol za ten čas asi trikrát. Trvalé bydlisko som zmenil, lebo som tu chcel voliť. Trvalo sa tu zdržiavam...*“. So zvolenou starostkou, ani so zvolenými poslancami nie je v príbuzenskom vzťahu.

Svedok P. S., prihlásený na trvalý pobyt v obci 15. novembra 2010 v budove so súpisným číslom 296, nepovažoval za potrebné ku skutočnosti prihlásenia sa na trvalý pobyt niečo dodať. Je to jeho „*nezvratné rozhodnutie*“, ktoré „*konzultoval aj s manželkou*“. Viedol ho k tomu pocit „*satisfakcie*“. Stavbu, do ktorej sa prihlásil na trvalý pobyt, možno označiť „*ako drevodom, ktorý má všetky atribúty majetku, v ktorom sa dá bežne fungovať. Je tam plnohodnotné bývanie.*“. Sám je vlastníkom tejto stavby. Momentálne tam okrem neho nebýva nikto iný. Je ženatý a má deti, staršie dieťa chodí do školy. V obci sa zdržiava tak často, „*koľko mi to umožňuje čas, momentálne tú chatu stále zhodnocujeme, ale nedá sa povedať, že by som tam bol stále*“. Doteraz mal trvalý pobyt v L., kde bývali u rodičov. V obci sa väčšinou zdržiava s rodinou. Pracuje ako živnostník v L. Na otázku právneho zástupcu sťažovateľov svedok uviedol, že momentálne s manželkou a dvoma deťmi býva „*v M.*“, avšak nie v nehnuteľnosti vlastnenej svokrovcami, ale „*v byte*“.

Svedkyňa G. P., ktorá pracuje na obecnom úrade a vedie agendu evidencie obyvateľstva, uviedla, že od roku 2008 (odvtedy v obci pracuje) sa v období bezprostredne pred voľbami prihlásil v obci najväčší počet občanov. Všetci sa prihlásili osobne, „*neupútal ma nič, okrem počtu, prihlasovanie prebiehalo štandardne. Prišli majitelia nehnuteľností, dostali prihlasovacie lístky, pre mňa to nebola žiadna zmena.*“. S prihlasujúcimi sa nehovorila o dôvodoch prihlasovania sa. Pri prihlasovaní trvalého pobytu v obci vyžadujú okrem iného predloženie listu vlastníctva, ak ho občan nemá, „*riešime to operatívne na portáli katastra, to je malá dedinka, vieme o občanoch, ktorí sú prihlásení v systéme, ktorí platia daň a pod.*“. Svedkyňa napríklad nevyžadovala doklad o vlastníctve nehnuteľnosti „*od pána I., pretože viem, že platí daň*“. Nikdy sa nestal prípad, že by niekto hlásil trvalý pobyt na stavbu so súpisným číslom, ktoré obec neeviduje. Pri prihlasovaní trvalých pobytov svedkyňa od vlastníkov „*požadovala súhlas a keď som ich poznala osobne, nevyžadovala som od nich ďalšie doklady*“. V takom prípade list

vlastníctva nevyžadovala. Odhlasovacie lístky zasielali do evidencie predchádzajúcich trvalých pobytov, do centrálnej evidencie obyvateľstva ich zaslali „trošku neskôr, lebo tu bol frmol“. Po voľbách sa z trvalého pobytu odhlásilo deväť osôb. Pri stavbách, ktoré majú pridelené súpisné číslo, ale nie sú evidované v katastri nehnuteľností, svedkyňa nevyžadovala žiadne doklady preukazujúce vlastnícke právo k takým stavbám. Počas prihlasovania sa na trvalý pobyt v období pred voľbami spolu s prihlasujúcimi sa prichádzali aj vlastníci, iba „pani J. poslala doklad. Ostatní prišli s majiteľmi a podpísali sa na tú kartičku.“.

7. Ústavný súd listom z 3. februára 2011 umožnil vyjadriť sa k prerokúvanej sťažnosti aj M. K., ktorý bol vo voľbách konaných 27. novembra 2011 v obci zvolený za poslanca obecného zastupiteľstva. M. K. pritom nebol sťažovateľmi v sťažnosti označený ako odporca. Namiesto vyjadrenia M. K. bolo ústavnému súdu 17. februára 2011 doručené vyjadrenie právneho zástupcu zvolených poslancov, ktorého si medzičasom M. K. zvolil za právneho zástupcu. Vyjadrenie obsahuje tvrdenia procesných nedostatkov v konaní ústavného súdu spočívajúcich v tom, že s M. K. ústavný súd nekonal rovnocenne ako s ostatnými účastníkmi konania, čo sa prejavilo tak, že M. K. nebol upovedomený o termíne výsluchov svedkov na obecnom úrade v obci, a tak nemal možnosť vyjadriť sa k týmto výpovediam. Podľa právneho zástupcu zvolených poslancov je preto sťažnosť v časti týkajúcej sa volieb do obecného zastupiteľstva „neopodstatnená, pretože v zákonnej desaťdňovej lehote po oznámení výsledku volieb nesmerovala proti všetkým pasívne legitimovaným subjektom“.

8. Právny zástupca sťažovateľov ústavnému súdu doručil 21. februára 2011 podanie označené ako „Vyjadrenie sťažovateľov...“, v ktorom boli doplnené ďalšie dôvody vadnosti volieb v obci. V podaní sťažovateľa tvrdia nezákonnosť volieb „aj z dôvodu nezákonného vyhotovenia voličského zoznamu oprávnených voličov... a následnej neoprávnenej manipulácii so zapečatenými volebnými spismi.“

Podľa obdržaného výpisu občanov s trvalým pobytom na území obce Vyšná Boca vyhotoveného Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, Registrom obyvateľov SR mala od 01.01.1950 do 27.11.2010 (do dňa konania volieb) Vyšná Boca 117 oprávnených

voličov. ... Naproti tomu podľa zápisnice miestnej volebnej komisie bolo v zozname voličov zapísaných 123 oprávnených voličov.

Podľa našich zistení sa v zozname voličov, ktorý bol predložený orgánom činným v trestnom konaní, Obvodné oddelenie PZ v L. nenachádzajú 2 osoby, ktoré mali v deň volieb v obci Vyšná Boca trvalý pobyt a teda mali byť v zozname oprávnených voličov zapísané:

M. K., V., trvalý pobyt od 16.10.1990

A. P., V., trvalý pobyt od 02.09.2002.

Naproti tomu sú vo voličskom zozname zapísané osoby, ktoré podľa výpisu občanov s trvalým pobytom na území obce Vyšná Boca do 27.11.2010 z Registra obyvateľov nemali ku dňu volieb trvalý pobyt.

V. R., Ing. S. K., Ing. H. K., Mgr. M. K., J. O., J. Ď., E. C., V. L., A. V.

O účelových zásahoch do registra obyvateľov s cieľom navýšiť počet voličov..., ktoré sa diali zrejme tak pred dňom konania volieb, ako aj po dni konania volieb..., svedčí aj tá skutočnosť, že L. Z., má ako dátum začiatku trvalého pobytu v obci nie deň narodenia, ale až deň prihlásenia.“. To je podľa sťažovateľov v rozpore s ustanovením § 3 ods. 6 zákona o hlásení pobytu, podľa ktorého u dieťaťa narodeného na území Slovenskej republiky je ex lege začiatkom trvalého pobytu deň jeho narodenia.

Sťažovatelia v predmetnom podaní ďalej poukázali na niektoré interné predpisy vydané Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky k priebehu volieb (tieto predpisy, resp. ich relevantné časti sťažovatelia pripojili k svojmu podaniu). Na základe ich znenia sťažovatelia tvrdia, že po voľbách došlo k neoprávnenému sprístupneniu volebných materiálov, pretože „právny zástupca odporcov v 2) až 5) rade vo vyjadrení zo dňa 28. 01. 2011 (ústavnému súdu doručené 1. februára 2011, pozn.) uvádza, že osoby p. J. B., L. B. a V. B., neboli a nie sú zapísané v zozname obyvateľov obce Vyšná Boca ani sa nezúčastnili volieb...

Odkiaľ disponovali zvolení poslanci obecného zastupiteľstva informáciami o tom, kto je a kto nie je v zozname obyvateľov obce, a odkiaľ vedeli, kto sa zúčastnil a kto nezúčastnil volieb do orgánov samosprávy obce? O uvedené informácie žiadal sťažovateľ v 2) rade písomne, pričom mu obec odmietla tieto informácie poskytnúť.“.

V ďalšom obsahu podania sťažovateľa v podstate rekapitulujú už ústavnému súdu známe nimi tvrdené dôvody neústavnosti a nezákonnosti volieb (účelovosť prihlasovania na trvalý pobyt), ku ktorým dodali, že z trvalého pobytu sa po voľbách už odhlásilo deväť „*novoprihlásených*“ obyvateľov obce a že „*väčšina z týchto osôb, ani po viac ako 2 mesiacoch nepožiadala PZ o vydanie nového občianskeho preukazu, čo je ich zákonnou povinnosťou...*“. Sťažovatelia tiež spochybňovali pravdivosť niektorých svedeckých výpovedí uskutočnených 10. februára 2011 na obecnom úrade v obci.

V závere podania sťažovateľa navrhujú ústavnému súdu pre prípad úspechu v konaní o ich sťažnosti „*zvážiť možnosť priznania náhrady trov konania za právne zastupovanie, ktoré vynaložili... Návrh odôvodňujú predovšetkým tým, že zákonná úprava konania pred Ústavným súdom požaduje zastúpenie advokátom aj napriek tomu, že sťažovateľ 2) má právnické vzdelanie. Trovy právneho zastúpenia advokátom by sťažovateľom neboli vznikli, nakoľko väčšinu podaní ako aj obstarávanie dôkazov zabezpečoval sťažovateľ 2). Ostatné materiálne náklady si uhradia sťažovatelia zo svojich prostriedkov.*“.

9. Zvolená starostka a zvolení poslanci prostredníctvom svojho právneho zástupcu doručili ústavnému súdu 22. februára 2011 vyjadrenie k výsluchom svedkov, ktoré boli vykonané 10. februára 2011.

Podľa ich názoru „*sťažovatelia nepreukázali žiadne také porušenia volebných pravidiel, ktoré by mohli odôvodniť opakovanie volieb do obecného zastupiteľstva a volieb starostu obce Vyšná Boca konaných 27. novembra 2010*“. Ďalej sa vo vyjadrení uvádza, že „*žiadnemu občanovi ani zvolenému kandidátovi... nemôže byť na ujmu, ak sa občan oprávnený voliť zúčastnil volieb za účelom ovplyvnenia ich výsledku. Rovnako platnosť volieb nemôže byť ovplyvnená tým, v akom časovom odstupe pred voľbami získal občan právo voliť, ale rozhodujúce je, že v čase konania volieb bol oprávneným voličom.*“.

Zvolená starostka a zvolení poslanci tiež poukázali na vzťah a väzby osôb, ktoré sa krátko pred voľbami prihlásili na trvalý pobyt v obci, k jej územiu. V nadväznosti na to uviedli, že „*štát, jeho inštitúcie a orgány ani orgány miestnej samosprávy nie sú oprávnené nútiť členov rodiny a blízke osoby, pokiaľ prejavili vôľu mať trvalý pobyt v jednej obci, aby*

boli nahlásení k trvalému pobytu v rôznych miestach, a to len preto, že sa nahlásili k trvalému pobytu v krátkom časovom odstupe pred voľbami“. S poukazom na znenie § 3 ods. 1 zákona o hlásení pobytu tvrdia, že „nemožno odmietnuť zaevidovať k novému trvalému pobytu občana len preto, že v doterajšom mieste pobytu má vytvorené lepšie podmienky na bývanie a pod.“, a že zákon „pripúšťa, že adresa trvalého pobytu občana nemusí byť identická s adresou jeho stáleho bydliska. V zmysle ustanovení uvedeného zákona je občan len povinný prihlásiť sa na trvalý pobyt, ale zo žiadnych ustanovení zákona mu nevyplýva povinnosť prihlásiť sa na trvalý pobyt v mieste, kde sa fakticky trvale zdržiava.“.

Podľa zvolenej starostky a zvolených poslancov „v prípade vyslovenia neplatnosti volieb konaných dňa 27.11.2010 v obci Vyšná Boca by nastal stav právnej neistoty ohľadne skutočnosti, ktorí občania obce sú oprávnení hlasovať v opakovaných voľbách, nakoľko nie je najmenší predpoklad, že občania už prihlásení k trvalému pobytu v obci Vyšná Boca sa z neho odhlásia. Pri takejto situácii by potom bola spochybnená platnosť akýchkoľvek budúcich volieb v Obci Vyšná Boca, pretože údajne neoprávnený volič sa nemôže stať oprávneným uplynutím času ani ho nemožno donútiť proti jeho vôli nahlásiť sa k trvalému pobytu v inom volebnom obvode.

Na základe kombinácie výsledkov dokazovania, relevantnej judikatúry Ústavného súdu a pri súhrnnom rovnocennom hodnotení všetkých ústavných práv občanov, máme za to, že nie sú splnené podmienky pre to, aby Ústavný súd vyhlásil predmetné voľby za neplatné a nariadil ich opakovanie.“.

10. Ústavný súd si v rámci dokazovania vyžiadal ďalšie písomné dôkazy od príslušných inštitúcií.

Na základe žiadosti ústavného súdu podľa § 62 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) obec zaslala volebnú dokumentáciu, zoznam fyzických osôb, ktoré sa v krátkom časovom období pred konaním volieb prihlásili na trvalý pobyt v obci, zoznam

fyzických osôb, ktoré sa v období po voľbách z tohto pobytu odhlásili, ako aj zoznam oprávnených voličov v obci v komunálnych voľbách 27. novembra 2010.

Z predložených zoznamov doručených ústavnému súdu 10. januára 2011 vyplýva, v období od 2. novembra 2011 do 26. novembra 2011 bolo na trvalý pobyt v obci prihlásených 48 plnoletých osôb (šiesti do budovy so súpisným číslom 68, štyria do budovy so súpisným číslom 36, štyria do budovy so súpisným číslom 52, štyria do budovy so súpisným číslom 66, štyria do budovy so súpisným číslom 106, štyria do budovy so súpisným číslom 309, traja do budovy so súpisným číslom 266, dvaja do budovy so súpisným číslom 177, dvaja do budovy so súpisným číslom 205, dvaja do budovy so súpisným číslom 262, dvaja do budovy so súpisným číslom 311 a po jednom do budov so súpisnými číslami 35, 54, 79, 84, 122, 130, 156, 179, 196, 259 a 296). Všetky uvedené osoby sa zúčastnili volieb do orgánov samosprávy obce. Po voľbách sa v období od 2. decembra 2010 do 22. decembra 2010 z trvalého pobytu odhlásilo 7 obyvateľov, pričom vo všetkých prípadoch ide o osoby prihlásené na trvalý pobyt v obci bezprostredne pred konaním volieb.

Na základe žiadosti o poskytnutie súčinnosti ústavnému súdu 21. februára 2011 Okresná prokuratúra Liptovský Mikuláš doručila oznámenie, že sťažovateľ Mgr. D. I. podal 14. januára 2011 „*trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 Tr. zákona v súvislosti s prípravou a priebehom voľby starostu v obci Vyšná Boca konanej 27.11.2010. Policajt Obvodného oddelenia PZ v L., ktorému mu bolo 19.1.2011 uvedené trestné oznámenie odovzdané na vybavenie, rozhodnutím sp. zn. ORP 86/LH-LM-2011 podľa § 197 ods. 1 písm. d) Tr. poriadku označenú trestnú vec odmietol. Rozhodnutie o odmietnutí veci k dnešnému dňu zatiaľ právoplatné nie je, po jeho právoplatnosti Vám ho neodkladne doručím.*

Na netrestnom úseku činnosti tunajšej prokuratúry k dnešnému dňu nebol podaný podnet v súvislosti s prihlasovaním obyvateľov obce Vyšná Boca k trvalému pobytu v období pred voľbou starostu obce Vyšná Boca konanej 27.11.2010.“.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

1. Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Podľa doterajšej stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie (PL. ÚS 110/07).

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (*mutatis mutandis* PL. ÚS 34/99, PL. ÚS 18/07, PL. ÚS 82/07). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým

následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (mutatis mutandis PL. ÚS 21/94, PL. ÚS 18/07, PL. ÚS 82/07).

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Z doterajšej stabilizovanej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že jeho právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 18/07, PL. ÚS 82/07). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi.

2. Základným sťažnostným dôvodom, ktorí predostreli sťažovatelia, je tvrdenie o účelovosti prihlásenia sa fyzických osôb na trvalý pobyt v období bezprostredne predchádzajúcom voľbám. Účelovosť mala spočívať v snahe takto prihlásených obyvateľov obce ovplyvniť výsledok volieb do orgánov samosprávy obce bez toho, že by títo obyvatelia mali snahu a úmysel stať sa relatívne trvalou súčasťou osobného substrátu obce ako základnej jednotky územnej samosprávy. Navyše, prihlasovanie obyvateľov na trvalý pobyt v obci v spojení s vykonaním hlasovania v nadchádzajúcich voľbách malo byť v tomto prípade podľa tvrdenia sťažovateľov motivované prisľubom *„rôznych výhod, ktoré môžu títo získať, ak budú voliť doterajšiu starostku obce... a odporcov 2) až 6) za poslancov do miestneho zastupiteľstva“*. Sťažovatelia v sťažnosti ďalej tvrdili aj organizovanie hromadného prihlasovania sa na trvalý pobyt v obci a podľa ich názoru dochádzalo

v súvislosti s prihlasovaním sa na trvalý pobyt a následnou účasťou vo voľbách aj k príslubom „*rôznych výhod nie malej hodnoty*“.

Sťažovateľmi formulovaná zásadná sťažnostná námietka koncentruje pozornosť ústavného súdu aj na ďalšie ustanovenia ústavy a zákonov majúci priamu súvislosť so vznikom a existenciou volebného práva vo voľbách do orgánov samosprávy obce.

Podľa čl. 64 ústavy základom územnej samosprávy je obec.

Podľa čl. 64a ústavy obec a vyšší územný celok sú samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt.

Podľa čl. 67 ústavy územná samospráva sa uskutočňuje na zhromaždeniach obyvateľov obce, miestnym referendom, referendom na území vyššieho územného celku, orgánmi obce alebo orgánmi vyššieho územného celku. ...

Podľa čl. 69 ods. 1 ústavy orgánmi obce sú

- a) obecné zastupiteľstvo,
- b) starosta obce.

Podľa čl. 69 ods. 2 ústavy obecné zastupiteľstvo tvoria poslanci obecného zastupiteľstva. Poslancov volia na štvorročné obdobie obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. ...

Podľa čl. 69 ods. 3 ústavy starostu obce volia obyvatelia obce, ktorý majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie. ...

Podľa § 1 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. ...

Podľa § 1 ods. 2 zákona o obecnom zriadení základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o obecnom zriadení obyvateľom obce je osoba, ktorá má na území obce trvalý pobyt.

Podľa § 2 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) právo voliť do orgánov samosprávy obcí majú obyvatelia Slovenskej republiky, ktorí majú v obci trvalý pobyt a najneskôr v deň volieb dovŕšili 18 rokov veku.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o hlásení pobytu trvalý pobyt je pobyt občana spravidla v mieste jeho stáleho bydliska na území Slovenskej republiky. Občan má v tom istom čase iba jeden trvalý pobyt.

Podľa § 3 ods. 2 zákona o hlásení pobytu trvalý pobyt má občan len v budove alebo jej časti, ktorá je označená súpisným číslom alebo súpisným a orientačným číslom a je určená na bývanie, ubytovanie, alebo na individuálnu rekreáciu, ak tento zákon neustanovuje inak. Za časť budovy sa považuje aj byt.

Podľa § 3 ods. 8 zákona o hlásení pobytu občan je povinný pri hlásení trvalého pobytu predložiť

- a) platný občiansky preukaz alebo potvrdenie o občianskom preukaze; ...,
- b) platný cestovný doklad Slovenskej republiky alebo osvedčenie o štátnom občianstve Slovenskej republiky, ak nemá občiansky preukaz alebo potvrdenie o občianskom preukaze,
- c) doklad o vlastníctve alebo spoluvlastníctve budovy alebo jej časti podľa odseku 2 vydaný podľa osobitného právneho predpisu,
- d) písomné potvrdenie o súhlase s prihlásením občana na trvalý pobyt s osvedčeným podpisom vlastníka alebo všetkých spoluvlastníkov budovy alebo jej časti s údajmi podľa § 4 ods. 6 písm. b) a nájomcu, ak je budova alebo jej časť v nájme; toto potvrdenie sa nevyžaduje, ak

1. ide o prihlásenie vlastníka alebo spoluvlastníka,
2. ide o prihlásenie nájomcu, ak má nájomnú zmluvu uzavretú s vlastníkom alebo so všetkými spoluvlastníkmi na neurčitú dobu,
3. ide o prihlásenie manžela alebo nezaopatreného dieťaťa vlastníka, spoluvlastníka alebo nájomcu podľa bodov 1 a 2, alebo ak
4. vlastník alebo všetci spoluvlastníci budovy alebo jej časti a nájomca, ak je budova alebo jej časť v nájme, potvrdia svojím podpisom na prihlasovacom lístku na trvalý pobyt súhlas s prihlásením občana na trvalý pobyt pred zamestnancom ohlasovne.

3. Ústavne zakotvená koncepcia plynúca z čl. 64a v spojení s čl. 67 a čl. 69 ods. 2 a 3 ústavy a následne aj z ustanovení ďalších citovaných zákonov zahŕňa požiadavku, aby personálne obsadenie orgánov obce bolo výsledkom vôle fyzických osôb, ktoré majú k obci ako jednotke územnej samosprávy právne relevantný vzťah spočívajúci v trvalom pobyte na jej území. Dôvod definovanej koncepcie tkvie v samotnej podstate samosprávy ako práve spravovať svoje vlastné záležitosti samostatne a v prostredí relatívnej nezávislosti od štátu. Len tie fyzické osoby, ktoré majú trvalý pobyt na území obce, sa môžu plnohodnotne podieľať na spravovaní samosprávnych záležitostí, pretože predovšetkým na tieto osoby bude mať výkon samosprávy ako časti verejnej moci dopad spočívajúci v konkrétnych právnych následkoch.

Tomu korešponduje aj právny názor ústavného súdu už skôr vyslovený vo veci sp. zn. PL. ÚS 110/07, podľa ktorého trvalý pobyt v obci ako ústavná a zákonná podmienka výkonu aktívneho volebného práva (ale i pasívneho volebného práva) pre voľby do obecného zastupiteľstva a voľby starostu obce nie je v právnej úprave ustanovená samoúčelne. Sleduje totiž legitímny cieľ, aby orgány samosprávy obce mali právo voliť len obyvatelia obce, t. j. tí, ktorí v obci trvale žijú, a teda tvoria (relatívne) trvalú súčasť územného spoločenstva osôb, ktoré si prostredníctvom volieb do orgánov samosprávy obcí volí svojich zástupcov na ten účel, aby im zverilo na obdobie štyroch rokov podstatný rozsah svojho práva na výkon územnej samosprávy.

Prezentovanej koncepcii má potom zodpovedať aj zákonná právna úprava inštitútu trvalého pobytu, konkrétne podmienok, za splnenia ktorých sa fyzická osoba môže prihlásiť

na trvalý pobyt v obci. Najdôležitejšou spomedzi uvedených podmienok je úmysel takej osoby trvalo sa zdržiavať na území obce. Splnenie formulovanej podmienky, prirodzene, nemôže vyžadovať neustále a neprerušené fyzické zdržiavanie sa na území obce. Jej podstatou je práve úmysel fyzickej osoby tvoriť súčasť osobného základu obce so všetkými právnymi dôsledkami plynúcimi zo skutočnosti, že obec ako jednotka územnej samosprávy realizuje voči svojim obyvateľom samosprávne kompetencie, teda uplatňuje voči nim časť verejnej moci. Vzhľadom na praktickú stránku hlásenia trvalého pobytu v obci zákonodarca nevyžaduje od ohlasovní podrobné materiálne skúmanie uvedeného úmyslu u osôb, ktoré prejavia vôľu mať trvalý pobyt na území obce. Zákon o hlásení pobytu preto ustanovuje jednoznačné formálne predpoklady na prihlásenie sa na trvalý pobyt v obci spočívajúce v povinnosti záujemcov o trvalý pobyt predložiť ohlasovní zákonom predpísané doklady (§ 3 ods. 8 zákona o hlásení pobytu), ktoré tak podľa vôle zákonodarcu preukazujú spomenutý materiálny úmysel prihlasujúceho sa.

Ústavný súd v konaní o posudzovanej sťažnosti však má dostatok procesného priestoru na to, aby preskúmal po materiálnej stránke úmysel fyzických osôb, ktoré prihlásením sa na trvalý pobyt v obci získali právo podieľať sa voľbou orgánov obce na výkone obecnej samosprávy. Vzhľadom na tento ústavný význam inštitútu trvalého pobytu je v okolnostiach posudzovaného prípadu dokonca povinnosťou ústavného súdu úmysel obyvateľov obce prihlásených na trvalý pobyt v relatívne krátkom časovom úseku pred voľbami do orgánov samosprávy obce podrobne preskúmať. Ak sa totiž preukáže, že napriek formálnemu prihláseniu sa na trvalý pobyt v obci „novoprihlásení“ obyvatelia obce nemajú skutočný záujem podieľať sa na výkone obecnej samosprávy, potom je v základoch narušená už popísaná ústavná koncepcia, čo má za následok, že obyvatelia obce so skutočným záujmom podieľať sa na samospráve obce budú podliehať výkonu verejnej moci takými orgánmi obce, ktorých personálne obsadenie neodráža výlučne ich vôľu. V takom prípade voľby do orgánov samosprávy obce neplnia jednu zo základných funkcií, a to, aby zloženie orgánov samosprávy obce vyjadrovalo vôľu obyvateľov obce majúcich úmysel tvoriť integrálnu súčasť personálneho substrátu územnej samosprávy. Takým voľbám chýba ich zmysel spočívajúci v ustanovení reprezentácie územného samosprávneho

celku, preto sú potom v rozpore s ústavou a ako neústavné je potrebné ich vyhlásiť za neplatné.

V nadväznosti na formulovaný právny názor ústavný súd podotýka, že vyslovenie neplatnosti volieb z uvedených dôvodov nie je v žiadnom prípade výrazom spochybnenia oprávnenosti „novoprihlásených“ voličov zúčastniť sa volieb. Je nesporné (tak ako to aj naznačili zvolená starostka i zvolení poslanci v podaní doručenom ústavnému súdu 22. februára 2011), že každá osoba, ktorá má formálne prihlásený trvalý pobyt v obci, má právo volieb sa zúčastniť. Takúto konštrukciu totiž v súčasnosti vytvárajú všetky zákonné právne predpisy týkajúce sa trvalého pobytu a volieb do orgánov samosprávy obcí. Ústavný súd však nie je oprávnený preskúmať len zákonnosť, ale aj ústavnosť volieb, a preto vzhľadom na formulované právne názory nemožno spochybňovať jeho oprávnenie preveriť v rámci konania podľa čl. 129 ods. 2 ústavy relevantné indicie nasvedčujúce tomu, že formálne legálny postup určitých osôb smerujúci v období pred voľbami k ich účasti na voľbách bol motivovaný akýmkoľvek iným úmyslom, než snahou podieľať sa na samospráve obce, a to nielen v momente volebného aktu, ale aj v relatívne dlhšom časovom období po voľbách.

4. Z ústavným súdom vyžiadanej volebnej dokumentácie o priebehu a výsledkoch volieb do obecného zastupiteľstva a volieb starostu obce vyplýva, že do zoznamov voličov bolo zapísaných 123 osôb. Počas volieb bolo voličom vydaných 115 obálok, z ktorých 115 bolo odovzdaných. Pre voľby do obecného zastupiteľstva bolo odovzdaných 112 platných hlasovacích lístkov a pre voľby starostu obce 114 platných hlasovacích lístkov.

Vykonaným dokazovaním bolo v konaní pred ústavným súdom preukázané, že v období menej ako jedného mesiaca pred konaním volieb sa na trvalý pobyt v obci prihlásilo 48 osôb oprávnených voliť. Počet osôb oprávnených v obci voliť sa zvýšil v uvedenom období zo 75 na 123, teda počet oprávnených voličov po tomto „prírastku“ narástol o 64 %. Z „novoprihlásených“ obyvateľov obce sa potom všetci hlasovania aktívne zúčastnili, čo predstavuje 41,7 % všetkých na voľbách zúčastnených voličov.

V období bezprostredne po voľbách sa pritom z trvalého pobytu v obci z osôb, ktoré sa v obci prihlásili na trvalý pobyt v novembri 2010, odhlásilo 9 osôb.

Z uvedeného vyplýva, že istá, nie nevýznamná časť voličov, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt v obci v čase bezprostredne pred voľbami, v skutočnosti nemala záujem stať sa obyvateľmi s trvalým pobytom v obci, t. j. stať sa súčasťou územného spoločenstva obyvateľov obce, čo naznačuje, že ich prihlásenie na trvalý pobyt bolo účelové. Vzhľadom na túto okolnosť nemožno racionálne predpokladať, že tieto osoby si vo voľbách zvolili „svojich“ zástupcov, ktorí by sa pri výkone verejnej moci v rámci samosprávy obce starali o všestranný rozvoj obce a o ich potreby ako „obyvateľov“ tejto obce.

Vzhľadom na počet osôb prihlásených v období od 2. novembra 2010 do 26. novembra 2010 na trvalý pobyt v obci, vzhľadom na ich podiel na počte oprávnených voličov i vzhľadom na preukázanú skutočnosť stopercentnej účasti všetkých týchto osôb vo voľbách ústavný súd považoval za nevyhnutné zamerať sa v procese dokazovania na zistenie možného účelového prihlasovania sa na trvalý pobyt aj u ďalších „novoprihlásených“ osôb. Takéto dokazovanie navrhli sťažovatelia, a to výsluchom označených svedkov. Z nich ústavný súd berúc do úvahy požiadavky procesnej ekonomie vypočul len vybranú vzorku, ktorá však dosahuje relevanciu práve z hľadiska možného vplyvu na celkový výsledok volieb. Výsluch predvolaných svedkov sa podrobne zameral na zistenie čo najširšieho okruhu skutočností, ktorých hodnotením by bolo možné dospieť k záveru, či obyvatelia obce prihlásení na trvalý pobyt bezprostredne pred voľbami tak urobili výlučne v snahe ovplyvniť volebný výsledok alebo či ich úmyslom je aj tvoriť relatívne trvalú súčasť územného spoločenstva obce. Ústavný súd výsluch vybraných svedkov využil aj na hodnotenie motivácie ďalších osôb prihlásených v obci na trvalý pobyt krátko pred voľbami. Dôvodom na takéto rozširujúce hodnotenie bola snaha ústavného súdu skúmať skutočné dôvody prihlásenia sa na trvalý pobyt. To s ohľadom na sťažnostné dôvody, navrhnuté a vykonané dôkazy i dovtedy zistené skutočnosti umožňovalo ústavnému súdu urobiť si úsudok o motivácii prihlásenia sa na trvalý pobyt aj u takých osôb, ktoré síce vypočuté neboli, no ich vzťahy s vypočúvanými osobami vytvorili dostatočné predpoklady na to, aby predvolaní svedkovia o ich úmysle mohli podať dostatočné a vierohodné informácie.

5. Z výpovedí svedkýň Ľ. N. a K. T. vyplýva, že K. T. je dcérou zvolenej starostky, ktorá podľa listinných dôkazov má trvalý pobyt v obci už od roku 2005. V stavbe označenej súpisným číslom 66 boli okrem nej prihlásení na trvalý pobyt aj jej ďalší najbližší príbuzní, čo samo osebe nijakým spôsobom nedokazuje snahu ovplyvniť voľby do orgánov samosprávy obce bez snahy relatívne trvalo tvoriť súčasť územného spoločenstva obce. Z výpovede svedkyne Ľ. N. vyplýva, že je priateľkou syna zvolenej starostky, priestorové podmienky v stavbe, v ktorej je na trvalý pobyt prihlásená, sú z hľadiska trvalého rodinného bývania štandardné. Navyše, ako zamestnankyňa pracuje v miestnej „chate B.“. Z toho možno uzavrieť, že reálnym strediskom jej životných záujmov bola v období prihlásenia sa na trvalý pobyt i v období komunálnych volieb obec.

Výpovede oboch menovaných svedkýň na prvý pohľad nevytvárajú dostatočný základ pre záver o účelovosti ich prihlásenia na trvalý pobyt v obci. Rovnako možno nahliadať aj na prihlásenie sa na trvalý pobyt u T. T. (syn zvolenej starostky) a J. T. (manžel zvolenej starostky). Pri komplexnom hodnotení uvedených svedeckých výpovedí však nemohol ústavný súd opomenúť, že zvolená starostka ako najbližšia príbuzná osôb prihlásených na trvalý pobyt na súpisnom čísle 66 sa na trvalý pobyt v obci prihlásila už v roku 2005. Pochybnosti tak vyvoláva otázka, čo viedlo jej uvedených dvoch príbuzných a dcéru K. T. k tomu, aby sa na trvalý pobyt v obci prihlásili v novembri 2006, teda bezprostredne pred komunálnymi voľbami konanými 2. decembra 2006, v ktorých bola za starostku obce zvolená terajšia zvolená starostka, aby sa následne odhlásili z trvalého pobytu v januári 2007 a aby sa potom opätovne prihlásili sa na trvalý pobyt 18. novembra 2010 (tieto údaje vyplývajú z podania sťažovateľov doručeného ústavnému súdu 21. februára 2011).

Za neúčelové považuje ústavný súd na základe vykonaných výsluchov aj prihlásenie svedka J. L. na trvalý pobyt v obci. Podľa jeho výpovede sa zdržiava už tretí rok v obci a v mieste svojho predchádzajúceho trvalého pobytu „*bol za ten čas asi trikrát*“. Pracuje ako chatár na chate pod Č., ktorej spoluvlastníkom je jeho syn, pričom tam obýva správcovský byt. Ústavným súdom zistené okolnosti nasvedčujú, že prihlásenie J. L. je

výsledkom jeho úmyslu integrovať sa do substrátu tvoriaceho osobný základ výkonu samosprávy obce.

Svedeckú výpoveď B. B. ústavný súd hodnotí ako neprinášajúcu relevantné pochybnosti o jej úmysle trvalo sa zdržiavať na území obce. Vo výpovedi síce uviedla, že na trvalý pobyt sa prihlásila v budove, ktorý charakterizovala ako penzión slúžiaci z väčšej časti aj na poskytovanie ubytovacích služieb, študuje v B. a je zamestnaná v hoteli vo Z., jej výpoveď však predstavuje konzistentný celok bez vnútorných rozporov a ňou tvrdené dôvody prihlásenia sa na trvalý pobyt obci (v obci žije už rok, má tam priateľa, s ktorým chce v obci spoločne žiť, študuje cestovný ruch) vytvárajú vo svojom súhrne z pohľadu úmyslu zdržiavať sa na zvolenom území logickú konštrukciu.

Z výpovede svedkyne Y. S. vyplynulo, že sa spolu s dcérou, zaťom a jeho matkou prihlásila na trvalý pobyt v obci v objekte so súpisným číslom 36. Svedkyňa tvrdila, že v obci trávia „väčšinu času“, no vzápätí uviedla, že „víkendy a voľné chvíle sme tu a ostatné sme v M.“, čo potvrdila výpoveďou, že spravidla sa v obci zdržiava cez víkendy a cez všedné dni sa zdržiava v L. Navyše, svedkyňa v L. vlastní „veľký rodinný dom“ spolu so švagrinou a bezprostredne po komunálnych voľbách (28. novembra 2010) odcestovala do N., odkiaľ sa vrátila „zhruba pred dvoma týždňami“. Posudzovanú výpoveď ústavný súd hodnotí ako výrazne spochybňujúcu úmysel svedkyne i ďalších troch osôb spolu s ňou prihlásených na trvalý pobyt zdržiavať sa trvalo v obci a tvoriť tak relatívne trvalú súčasť územného spoločenstva obce.

Svedok P. J. vypovedal, že s manželkou, švagrinou a jej priateľom sa prihlásil na trvalý pobyt v obci na súpisnom čísle 309. Ide o objekt rekreačnej chaty vo vlastníctve rodičov jeho manželky. Okrem uvedených štyroch osôb tam bývajú aj jeho dve deti a deti jeho švagrinej. Svedok pracuje v L., jedno z jeho detí dochádza do školy do Z. (kde mali predtým trvalý pobyt) a deti švagrinej chodia do školy v L. Tieto zistenia podľa názoru ústavného súdu spochybňujú úmysel prihlásených štyroch osôb trvale sa zdržiavať na území obce. Navyše je potrebné upozorniť na skutočnosť plynúcu z listinných dôkazov (zoznam osôb prihlásených na trvalý pobyt v obci v novembri 2010), že deti, ktoré s uvedenými osobami obývajú rekreačnú chatu a ktoré vzhľadom na svoj vek zjavne nemôžu byť

oprávnenými voličmi v komunálnych voľbách, neboli spolu s nimi prihlásené na trvalý pobyt v obci. Okrem toho svedok tvrdil len veľmi všeobecný a málo konkrétny dôvod svojho prihlásenia sa na trvalý pobyt v obci, keď uviedol, že sa v tejto lokalite pohybuje „dlhší čas“ a že to bolo jeho slobodné rozhodnutie.

Svedok P. S. vo svojej výpovedi nepovažoval za potrebné k dôvodu prihlásenia sa na trvalý pobyt v obci čokoľvek dodať. Uviedol len, že je to jeho „*nezvratné rozhodnutie, ktoré som konzultoval s manželkou*“. Na trvalý pobyt sa prihlásil do objektu, ktorý označil ako „*drevodom*“ s prideleným súpisným číslom 296. Tvrdil, že „*je tam plnohodnotné bývanie*“, zároveň však uviedol, že „*momentálne tú chatu stále zhodnocujeme*“. Rodina svedka (manželka a deti) sa v obci neprihlásila na trvalý pobyt, ale väčšinou sa s ním zdržiava v obci. Na otázku, ako často sa zdržiava v obci, uviedol, že sa „*nedá... povedať, že by som tam bol stále*“. Následne na otázku právneho zástupcu sťažovateľov však uviedol, že jeho školopovinné dieťa dochádza do školy z miesta, „*kde momentálne byvame*“, a momentálne bývajú „*v M.*“, konkrétne „*v byte*“, ktorý nie je totožný s nehnuteľnosťou vo vlastníctve svokrovcov, v ktorej mali v L. trvalý pobyt pred prihlásením sa na trvalý pobyt v obci. Svedok pracuje ako živnostník v L. Uvedené tvrdenia tvoriace obsah svedeckej výpovede vnášajú do nej podľa názoru ústavného súdu pochybnosti o úmysle svedka trvalo sa zdržiavať na území obce.

Výpoveď svedka R. F. hodnotí ústavný súd ako vnútorne rozpornú. Svedok počas nej viackrát menil odpoveď na otázku koľko osôb sa zdržiava v budove, v ktorej sa prihlásil na trvalý pobyt. Svedok tiež potvrdil, že on aj ďalších päť osôb, ktoré sa s ním prihlásili na trvalý pobyt na súpisnom čísle 68, obývajú aj priestory, ktoré inak slúžia na ubytovanie v rámci poskytovania ubytovacích služieb. Pritom v budove nie sú podľa svedka priestory, ktoré by slúžili výlučne vlastníkom budovy, a nie aj na ubytovanie. K tejto časti výpovede sa následne vyjadrila zvolená starostka, ktorá uviedla, že ak je väčší záujem o ubytovanie, „*pružne to riešime tak, že moji príbuzní sa prechodne ubytujú u mňa alebo u iných príbuzných*“. Ústavný súd hodnotí svedkom a zvolenou starostkou vypovedané fakty ako značne spochybňujúce úmysel osôb prihlásených v obci bezprostredne pred voľbami na trvalý pobyt na súpisné číslo 68 trvalo sa zdržiavať na území obce s cieľom podieľať sa na výkone samosprávy obce. Prihlásenie sa na trvalý pobyt do budovy, ktorá zjavne slúži

na poskytovanie ubytovacích služieb, s tým, že v prípade väčšieho záujmu prihlásené osoby budú prechodne ubytované inde, podľa názoru ústavného súdu tak výrazne znižuje zaužívaný životný štandard prihlásených osôb, že nemožno predpokladať ich záujem zdržiavať sa za takýchto podmienok na území obce bez inej motivácie alebo iného záujmu. Navyše, ústavný súd dodáva, že všetkých šesť prihlásených osôb je v príbuzenskom pomere so zvolenou starostkou (dve sestry s rodinami), ktorý však z hľadiska úmyslu zlúčenia rodiny nemožno porovnávať s kvalitou príbuzenského pomeru, ktorá podmienila prihlásenie sa na trvalý pobyt členov jej najbližšej rodiny (súp. č. 66). Aj táto skutočnosť tak výrazne naznačuje, že skutočným úmyslom osôb prihlásených na trvalý pobyt v obci na súpisnom čísle 68 bolo predovšetkým získanie aktívneho volebného práva pre voľby konané 27. novembra 2010 bez úmyslu tvoriť do budúcnosti súčasť osobného prvku územnej samosprávy v obci.

6. Podľa § 132 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s ustanovením § 31a zákona o ústavnom súde dôkazy ústavný súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

Ústavný súd je toho názoru, že na základe jednotlivého hodnotenia vykonaných dôkazov v konaní o posudzovanej sťažnosti nie je možné dospieť k záveru o takom narušení ústavno-právne relevantnej väzby medzi praktickou realizáciou inštitútu trvalého pobytu ako podmienky na vznik aktívneho volebného práva v komunálnych voľbách na jednej strane a ústavnou kvalitou volieb do orgánov samosprávy obce odvodenej v posudzovanom prípade predovšetkým od ústavného princípu územnej samosprávy na strane druhej, ktoré by založilo právomoc ústavného súdu vyhlásiť voľby do orgánov samosprávy obce za neplatné.

V konaní sa totiž sťažovateľom nepodarilo preukázať organizovanie aktivít smerujúcich k prihlasovaniu sa na trvalý pobyt v obci pre účely ovplyvnenia výsledkov volieb do orgánov samosprávy obce ani prísluby či reálne poskytovanie akýchkoľvek výhod pre osoby, ktoré sa v relatívne krátkom čase pred voľbami na trvalý pobyt v obci prihlásili.

Oba uvedené negatívne javy sú v stabilizovanej judikatúre ústavného súdu považované za veľmi významné faktory ovplyvňujúce ústavnú kvalitu volieb (napr. PL. ÚS6/06, PL. ÚS 15/07).

7. Z už citovanej zásady voľného hodnotenia dôkazov, ktorá sa vzťahuje bezpochyby aj na konanie podľa čl. 129 ods. 2 ústavy, však vyplýva povinnosť ústavného súdu hodnotiť vykonané dôkazy nielen jednotlivo, ale aj vo vzájomných súvislostiach a pritom prihliadať na všetko, čo v konaní vyšlo najavo. Táto požiadavka má za cieľ poskytnúť ústavnému súdu dostatok priestoru na hodnotenie dôkazov, ktoré je spôsobilé umožniť legálnou cestou čo najúplnejšie objasnenie skutkového stavu posudzovanej veci, a tým aj dosiahnutie alebo čo najväčšie priblíženie sa ideálu spravodlivého rozhodnutia. Ústavný súd sa preto neuspokojil výlučne s jednotlivým hodnotením vykonaných dôkazov, ale pristúpil k formulovaniu hodnotiacich záverov aj na základe skúmania vzájomných súvislostí týchto dôkazov.

8. Tvrdenie sťažovateľov, že v období bezprostredne pred voľbami do orgánov samosprávy obce neobvykle stúpol v obci počet osôb prihlásených na trvalý pobyt, považuje ústavný súd za preukázané, a to na základe oznámenia vedúceho odboru všeobecnej vnútornej správy Obvodného úradu Liptovský Mikuláš z 2. decembra 2010 predloženého sťažovateľmi, z ktorého vyplýva, že 3. apríla 2009 bolo v zoznamoch voličov s trvalým pobytom v obci Vyšná Boca zapísaných 78 voličov, 13. novembra 2009 bolo zapísaných 79 voličov, 11. júna 2010 predstavoval počet voličov 75, 17. októbra 2010 išlo o 78 voličov a 26. novembra 2010 bolo vo voličských zoznamoch zapísaných 123 voličov. Tvrdenú skutočnosť dokazuje aj odpoveď obce na žiadosť jedného zo sťažovateľov o poskytnutie informácie, ktorá taktiež tvorila prílohu podanej sťažnosti. Podľa tejto odpovede k 1. januáru 2006 bolo na trvalý pobyt v obci prihlásených 109 osôb, k 31. decembru 2006 to bolo 105 osôb, k 1. januáru 2008 išlo o 97 osôb, k 1. januáru 2009 o 93 osôb, k 27. novembru 2009, k 1. januáru 2010 a k 18. septembru 2010 bolo na trvalý pobyt v obci prihlásených 81 osôb, kým k 27. novembru 2010 išlo o 132 osôb.

Popísaná tvrdená a preukázaná skutočnosť je podľa názoru ústavného súdu závažnou indíciou o snahe ovplyvniť prihlasovaním sa na trvalý pobyt v obci bezprostredne pred voľbami ich výsledok. Ústavný súd však táto skutočnosť sama osebe nemôže viesť k záveru

o konaní, ktoré by bolo v rozpore s účelom a zmyslom volieb, a tak by sa dostávalo do priameho rozporu s ústavou. Prihlásenie sa na trvalý pobyt iba s cieľom ovplyvniť výsledky volieb bez inej relevantnej motivácie totiž nemôže spochybniť legalitu, ale ani legitimitu volieb. Význam pre založenie právomoci ústavného súdu podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde však táto skutočnosť nadobúda vtedy, ak v konaní podľa čl. 129 ods. 2 ústavy vyjde najavo, že vo formálnom právnom úkone prihlásenia sa na trvalý pobyt v obci s cieľom ovplyvniť volebný výsledok absentovala materiálna stránka reprezentovaná úmyslom trvalo sa zdržiavať v obci tak, ako to vyžaduje § 3 ods. 1 zákona o hlásení pobytu a ako to požaduje aj ustálená judikatúra všeobecných súdov, hoci v odlišných právno-aplikačných súvislostiach (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 114/92 z 22. decembra 1992 uverejnený v Zbierke súdnych rozhodnutí pod č. 2/1994).

9. Ústavný súd dospel k záveru o účelovosti prihlásenia sa na trvalý pobyt u deviatich obyvateľov obce, ktorí napriek tomu, že sa na trvalý pobyt v obci prihlásili bezprostredne pred 27. novembrom 2010, po voľbách sa v krátkom čase z trvalého pobytu v obci odhlásili.

10. Ďalej je ústavný súd toho názoru, že s ohľadom na obsah a vyhodnotenie svedeckých výpovedí podaných v konaní o posudzovanej sťažnosti existujú závažné a dôvodné pochybnosti o úmysle trvale sa zdržiavať na území obce u ďalších pätnástich osôb (šesť osôb prihlásených na súpisnom čísle 68, štyri osoby prihlásené na súpisnom čísle 36, štyri osoby prihlásené na súpisnom čísle 309, jedna osoba prihlásená na súpisnom čísle 296).

Z hľadiska hodnotenia svedeckých výpovedí ústavný súd tiež pripomína, že hoci prihlásenie štyroch osôb na trvalý pobyt na súpisnom čísle 66 nevyhodnotil zásadne ako účelové, relevantné pochybnosti do skúmania motívu prihlásenia troch z týchto osôb (manžel, syn a dcéra zvolenej starostky) na trvalý pobyt v obci vnáša skutočnosť, že k svojej príbuznej (zvolenej starostke) prihlásenej na trvalý pobyt v obci už v roku 2005 sa tieto osoby prihlásili na trvalý pobyt v obci opakovane pred komunálnymi voľbami v roku 2006 aj v roku 2010, pričom počas celého obdobia medzi týmito voľbami v obci na trvalý pobyt prihlásení neboli.

11. Význam pre rozhodnutie ústavného súdu majú aj okolnosti hlásenia trvalého pobytu v obci. Postup obce pri hlásení trvalého pobytu nie je podľa názoru ústavného súdu v súlade so zákonom. Podľa už citovaného ustanovenia § 3 ods. 8 písm. d) zákona o hlásení pobytu je totiž občan pri hlásení trvalého pobytu povinný predložiť ohlasovni aj doklad o vlastníctve alebo spoluvlastníctve nehnuteľnosti, do ktorej sa na trvalý pobyt chce prihlásiť. Zamestnankyňa obce vedúca agendu evidencie obyvateľov vo svojej svedeckej výpovedi uviedla, že pri hlásení trvalých pobytov v období bezprostredne pred voľbami osoby, ktoré prišli trvalý pobyt na obecný úrad hlásiť, *„dostali odhlasovacie a prihlasovacie lístky, ďalej sa postupovalo štandardne. Od vlastníka som požadovala súhlas a keď som ich poznala osobne, nevyžadovala som od nich ďalšie doklady.“*. Zároveň potvrdila, že výpisy z listov vlastníctva pri hlásení trvalého pobytu nevyžadovala. Okrem toho je potrebné uviesť, že niektoré stavby (súpisné čísla 79, 205, 309 a 311), v ktorých si „novoprihlásení“ obyvatelia obce prihlásili trvalý pobyt, ani nie sú evidované v katastri nehnuteľností (vyplýva to z tvrdenia sťažovateľov doloženého elektronickými výpismi z katastra nehnuteľností). Z toho plynú závažné pochybnosti o spôsobe, akým obec overovala vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam pri hlásení trvalého pobytu. Tieto pochybnosti obec nevyvrátila (s výnimkou prípadov týkajúcich sa súpisného č. 79 a č. 205) ani v dodatočne doručenom vyjadrení (28. februára 2011) k výzve ústavného súdu z 15. februára 2011, aj keď v ňom, v priamom rozpore s uvedeným obsahom výpovede zamestnankyne obce, tvrdí, že obec pri prihlasovaní osôb na trvalý pobyt overuje právne vzťahy k nehnuteľnostiam v súlade so zákonom.

Pri hlásení trvalých pobytov v obci teda nebolo hodnoverne preukazované vlastnícke právo prihlasovanej osoby k budove, do ktorej trvalý pobyt hlási, resp. vlastnícke právo osoby, ktorá dáva prihlasovanej osobe súhlas podľa § 3 ods. 8 písm. d) zákona o hlásení pobytu k budove, do ktorej sa trvalý pobyt hlási. Preukázanie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je pritom dôležitou formálno-právnou podmienkou prihlásenia fyzickej osoby na trvalý pobyt v obci. Túto podmienku však zákon nezakotvuje samoučelne. Ústavný súd v bode 3 tejto časti odôvodnenia už uviedol, že hoci predpoklady prihlásenia sa na trvalý pobyt v obci spočívajúce v povinnosti záujemcov o trvalý pobyt predložiť ohlasovni zákonom predpísané doklady (§ 3 ods. 8 zákona o hlásení pobytu) majú samy

osebe formálny charakter, v súhrne však prispievajú významnou mierou k preukázaniu materiálneho úmyslu prihlasujúceho sa trvalo sa zdržiavať na území obce. Preto aj skutočnosť, že obec pri hlásení trvalého pobytu občanov nevyžaduje preukázanie vlastníckeho práva k budove, v ktorej sa trvalý pobyt hlási, prispieva podľa názoru ústavného súdu k hodnoteniu neobvyklého nárastu počtu obyvateľov obce krátko pred voľbami ako účelového.

12. Napokon ústavný súd z pohľadu hodnotenia podkladov slúžiacich rozhodnutiu vo veci považuje za potrebné dodať, že vyjadrenie sťažovateľov doručené ústavnému súdu 21. februára 2011 už nepojal do vyhodnocujúcej a argumentačnej základne pre rozhodnutie (s výnimkou údajov štatistickej povahy o opakovanom prihlasovaní sa príbuzných zvolenej starostky na trvalý pobyt v obci), pretože aj keď v tomto vyjadrení sú uvedené niektoré nové skutočnosti (nezrovnalosti v počte obyvateľov obce podľa zoznamov obce a podľa údajov Registra obyvateľov Slovenskej republiky, pochybnosti o dodržaní všetkých interných administratívnych predpisov pri manipulácii s volebnou dokumentáciou zo strany obce), ústavnému súdu postačovali na vytvorenie spoľahlivého skutkového obrazu prerokúvanej veci poznatky získané z dovtedy zaobstaraných a vykonaných dôkazov. Ústavný súd preto ani nezaslal predmetné vyjadrenie sťažovateľov na zaujatie stanoviska právnomu zástupcovi zvolenej starostky a zvolených poslancov.

13. Ústavný súd po starostlivom zvážení všetkých okolností daného prípadu hodnotiac vykonané dôkazy jednotlivo, ako aj v ich súhrne dospel k záveru, že voľby konané 27. novembra 2010 v obci neprebehli v súlade s ústavnoprávne regulovanou koncepciou, ktorá vytvára právne postavenie osobného základu územnej samosprávy, a to najmä z dôvodu, že skupina voličov, ktorá bola spôsobilá vzhľadom na jej početnosť ovplyvniť výsledky volieb do orgánov samosprávy obce (tak starostu, ako aj poslancov obecného zastupiteľstva), nemala reálny záujem stať sa (relatívne) trvalou súčasťou územného spoločenstva osôb, ktoré si prostredníctvom volieb do orgánov samosprávy obcí volí svojich zástupcov na ten účel, aby im zverilo na obdobie štyroch rokov podstatný rozsah svojho práva na výkon územnej samosprávy. Akceptovaním výsledkov volieb, ktoré v obci prebehli 27. novembra 2010, by sa potvrdil stav, keď zloženie orgánov samosprávy obce neodráža vôľu tých voličov, ktorých úmyslom je trvalo sa zdržiavať na území obce,

a tým aj podliehať verejno-mocenskému pôsobeniu zvolených orgánov územnej samosprávy v obci.

V nadväznosti na to zohľadňujúc okolnosti posudzovaného prípadu ústavný súd zdôrazňuje, že v rámci konania o volebných sťažnostiach (agendy volebného súdnictva aj vo vzťahu ku konaniam ústavnému súdu o týchto veciach) sa neuplatňuje teória tzv. „absolútnych vád“ volebného procesu, t. j. takých porušení volebného zákona, ktoré by mali za následok automatické zrušenie volieb (volieb kandidáta alebo výsledku hlasovania). Vzhľadom na túto skutočnosť treba považovať všetky možné pochybenia a vady volebného procesu za relatívne a zvažovať, resp. zohľadňovať ich význam podľa ich vplyvu na výsledok volieb do zastupiteľského orgánu alebo na výsledok voľby konkrétneho kandidáta. Overovanie volieb je založené na predpoklade objektívnej súvislosti medzi volebnou vadou a zložením zastupiteľského zboru alebo minimálne takej novej príčinnej súvislosti (princíp potenciálnej kauzality) (PL. ÚS 7/2010).

Tvrdenia sťažovateľov a komplexné výsledky nimi navrhnutého dokazovania umožňujú ústavnému súdu konštatovať predpoklad objektívnej súvislosti medzi preukázaným vzťahom obyvateľov obce, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt v obci v krátkom čase pred voľbami, k územiu obce a k výkonu jej samosprávy na jednej strane a zložením obecného zastupiteľstva i obsadením funkcie starostu obce na strane druhej.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd vyhlásil voľby konané v obci 27. novembra 2010 za neplatné, a to tak vo vzťahu k voľbe starostu obce, ako aj vo vzťahu k voľbe poslancov obecného zastupiteľstva. V oboch prípadoch rozhodnutie ústavný súd prijal aj napriek tomu, že vzhľadom na tvrdené sťažnostné dôvody a od nich sa odvíjajúce dokazovanie vo veci ústavný súd nemohol exaktne kvantifikovať vplyv „novoprihlásených“ obyvateľov obce na výsledky volieb. Napokon, z hľadiska dokazovania nemožno ani ustáliť, ktorým kandidátom voliči prihlásení krátko pred voľbami na trvalý pobyt v obci odovzdali svoj hlas (rozdiel medzi zvolenou starostkou a jej protikandidátom bol 36 hlasov a rozdiel medzi posledným zvoleným poslancom a prvým nezvoleným kandidátom na poslanca predstavoval 3 hlasy). Neplatnosť volieb však v posudzovanom prípade vyvoláva vo svojom súhrne konanie osôb hlásiacich trvalý pobyt v obci krátko pred

voľbami i nezákonný a benevolentný postup a hodnotenie relevantných formálnych predpokladov na prihlásenie trvalého pobytu zo strany obce. Proces tvorby voličskej základne v obci ústavný súd považuje za účelový a špekulatívny, vykazujúci dokonca pri hľadaní paralely v odvetví súkromného práva zjavné črty obchádzania zákona, ktoré je postavené z pohľadu posudzovania platnosti právnych úkonov na roveň s nezákonným konaním (§ 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov). Navyše, ako už ústavný súd zdôraznil, toto konanie i postup je v rozpore s ústavnou koncepciou územnej samosprávy a tvorby jej orgánov, a tak aj bez potreby presnej kvantifikácie relevantných skutkových zistení na výsledky volieb zakladá záver o takej vadnosti volieb, ktorá nie je ústavne akceptovateľná.

14. Ústavný súd v rámci odôvodnenia výroku nálezu považoval za potrebné vysporiadať sa aj s námietkou zvolených poslancov prezentovanou vo vyjadrení k sťažnosti, ktorá nemala priamy vzťah k veci a spočívala v tvrdení o neopodstatnenosti sťažnosti z dôvodu, že sťažovatelia neoznačili na strane odporcov všetkých poslancov obecného zastupiteľstva, ktorí boli vo voľbách do orgánov samosprávy obce zvolení (chýbalo označenie poslanca M. K.).

Podľa § 61 zákona o ústavnom súde okrem navrhovateľa sú účastníkmi konania aj politické strany a politické hnutia, ktoré vo voľbách získali zastúpenie v Národnej rade Slovenskej republiky, v Európskom parlamente alebo v orgánoch miestnej samosprávy. V konaní o sťažnosti kandidáta (§ 59 ods. 1) sú účastníkmi len sťažovateľ a kandidát, proti ktorému sťažnosť smeruje.

Konanie podľa čl. 129 ods. 2 ústavy je konaním, ktoré z procesno-právneho hľadiska nemožno stotožňovať s civilným sporovým konaním. Konanie ústavného súdu vo volebných veciach nemá charakter rozhodovania o spore, ale ide o prieskumné konanie, ktorého účelom je preveriť ústavnosť a zákonnosť volieb. Preto ani postavenie účastníkov tohto konania nemožno celkom stotožňovať s postavením účastníkov sporového konania. V prípadoch sťažnostného petitu znejúceho na vyslovenie neplatnosti volieb ústavný súd stabilne nepovažuje za procesnú prekážku, ak sťažovateľ neoznačí ako odporcov všetkých

zvolených poslancov obecného zastupiteľstva, a to aj napriek tomu, že prípadné vyslovenie neplatnosti volieb bude mať priamy dopad na právne postavenie zvolených poslancov.

Neplatnosť volieb [§ 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde] môže totiž byť založená aj na takých skutkových okolnostiach, ktoré nemajú relevantný význam vo vzťahu ku konkrétnej osobe. Ak podstata sťažnostných námietok nenapáda konkrétne osoby, potom zmysel účasti v konaní (realizácia všetkých procesných práv pre účely ozrejmienia skutkového stavu veci a prezentácie príslušnej právnej argumentácie) je minimalizovaný. Preto napriek tomu, že sťažovatelia neoznačili M. K. ako osobu, proti ktorej sťažnosť smeruje, ústavný súd oslovil M. K., aby sa vyjadril k sťažnosti a k jej prijatiu na ďalšie konanie, tým však rozsah jeho procesného postavenia v konaní považoval za vyčerpaný.

15. Sťažovatelia v podaní doručenom ústavnému súdu 21. februára 2011 navrhli pre prípad úspechu v konaní *„zvážiť možnosť priznania náhrady trov konania za právne zastupovanie, ktoré vynaložili podľa priloženého vyúčtovania“*.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Zo znenia citovaných ustanovení vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o uložení povinnosti niektorému z účastníkov konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy, v prípadoch, keď to možno vzhľadom na výsledok konania a okolnosti posudzovaného prípadu považovať za odôvodnené.

Sťažovatelia však vo svojom návrhu (ak ho vôbec za relevantný procesný návrh možno považovať vzhľadom na formuláciu *„navrhujeme zvážiť možnosť priznania náhrady“*) nekonkretizovali, ktorému účastníkovi konania by ústavný súd mal uložiť povinnosť úplnej alebo čiastočnej náhrady trov konania, a takýto návrh v dôsledku toho ani nezdôvodnili. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nerozhodol o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľov aj napriek tomu, že boli v konaní úspešní.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné stanovisko sudcu Milana Ľalíka a k odôvodneniu rozhodnutia sa pripája odlišné stanovisko sudcu Ladislava Orosza.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2011